

ETYEK NAGYKÖZSÉG POLGÁRMESTERE
H-2091 Etyek, Körpince köz 4.
Telefon: 06-22/353-633; 06-22/353-698 Fax: 06-22/353-655
E-mail: polgarmester@etyek.hu

ELŐTERJESZTÉS

Etyek Nagyközség Önkormányzat Képviselő-testületének
2025. március 26-ai rendes ülésére

Javaslat Etyek Nagyközség Önkormányzat Gazdasági Programjára

Előterjesztő: Zólyomi Tamás polgármester

Törvényességi szempontból ellenőriztem:

Mecsériné dr. Szilágyi Erzsébet
jegyző

Előterjesztést készítette: Somogyi Bence műszaki és pályázati referens

Pénzügyi ellenjegyző: Sávai Rita pénzügyi- és adócsoportvezető

Előterjesztés mellékleteinek felsorolása:

- Önkormányzat 2024-2029 évekre szóló Gazdasági Programja

Előterjesztést tárgyaló bizottságok felsorolása:

- Pénzügyi és Stratégiai Bizottság
- Szociális, Ifjúsági, Környezetvédelmi, Egyházi és Sport Bizottság

Előterjesztés nyilvános vagy zárt ülésen való tárgyalása: nyílt

Előterjesztésről való döntés formája: egyszerű többség

Előterjesztés készítéséhez felhasznált jogszabályok felsorolása:

- Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény

Tisztelt Képviselő-testület!

A gazdasági program elkészítésére a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Mötv.) 116.§-ában megfogalmazott kötelezés alapján került sor.

Az Mötv. 116. §-a szerint:

„(1) A képviselő-testület hosszú távú fejlesztési elképzeléseit gazdasági programban, fejlesztési tervben rögzíti, melynek elkészítéséért a helyi önkormányzat felelős.

(2) A gazdasági program, fejlesztési terv a képviselő-testület megbízásának időtartamára vagy azt meghaladó időszakra szól.

(3) A gazdasági program, fejlesztési terv helyi szinten meghatározza mindazokat a célkitűzéseket és feladatokat, amelyek a helyi önkormányzat költségvetési lehetőségeivel összhangban, a helyi társadalmi, környezeti és gazdasági adottságok átfogó figyelembevételével a helyi önkormányzat által nyújtandó feladatok biztosítását, színvonalának javítását szolgálják.

(4) A gazdasági program, fejlesztési terv – a vármegyei területfejlesztési elképzelésekkel összhangban – tartalmazza, különösen: az egyes közszolgáltatások biztosítására, színvonalának javítására vonatkozó fejlesztési elképzeléseket.

(5) A gazdasági programot, fejlesztési tervet a képviselő-testület az alakuló ülését követő hat hónapon belül fogadja el. Ha a meglévő gazdasági program, fejlesztési terv az előző ciklusidőn túlnyúló, úgy azt az újonnan megválasztott képviselő-testület az alakuló ülését követő hat hónapon belül köteles felülvizsgálni, és legalább a ciklusidő végéig kiegészíteni vagy módosítani.”

A gazdasági program elkészítését a Mötv. 42. §-ának 4. pontja alapján a Képviselő-testület hatásköréből nem adhatja át.

A Gazdasági Program a település eddigi eredményeire, a település és annak identitását meghatározó földrajzi, történelmi, természeti és társadalmi helyzetére, fejlődésére, az ebből adódó lehetőségek kihasználására épül. A dokumentum ezért egy átfogó megalapozó vizsgálati részt tartalmaz, amely bemutatja a település népességi, társadalmi, gazdasági viszonyait, az egymásra ható folyamatokat, a település erősségeit és problémáit. Erre épül a Program középtávú stratégiai célrendszere, amely a hátrányok mérséklése mellett az erősségek kidomborítására irányul. A stratégiai célok megvalósítását tematikus prioritások segítik, ezeken belül konkrét intézkedések, vagy intézkedéscsomagok kerültek meghatározásra.

A Gazdasági Program csak abban az esetben válik megvalósíthatóvá, ha azt a településen élők, az ide látogatók, az itt befektetni és munkát adni szándékozó vállalkozók, a település köz- és magán szolgáltatásait használók, valamint nem utolsósorban maga az Önkormányzat is egyaránt magáénak vallja, az abban foglalt elképzelésekkel egyetért. Ennek érdekében olyan célrendszert állít fel az Önkormányzat, amely igyekszik minden piaci és társadalmi szegmens érdekeit és igényeit integráltan kezelni. Az Önkormányzat célja 5-7 éves időtávban egy egészséges, a klímaváltozás hatásaira megfelelően reagáló, környezeti és pénzügyi szempontból is fenntartható helyi társadalmi környezet kialakítása. Cél, hogy Etyeken olyan munkahelyteremtő beruházások valósuljanak meg, amelyek emelik a település piaci értékét, javítják a település földrajzi térszerkezetben elfoglalt pozícióját, és segítik a településfejlesztésre visszaforgatható helyi adóbevételek növelését. A fejlesztési elképzeléseknek mindemellett tekintettel kell lenni a település történelmi, természeti, kulturális és szellemi adottságaira, értékeire, a települési identitást a jövőbeli célok elérése érdekében kell alakítania.

A Gazdasági Program összeállítását befolyásolták az alábbi tényezők:

- a) Magyarország Kormánya társadalom- és gazdaságpolitikája, az országos politika célrendszere,
- b) Fejér Vármegye elfogadott területfejlesztési dokumentumaiban meghatározott célrendszerek,
- c) Az Európai Unió források felhasználását biztosító Operatív Programok (kiemelten a TOP_PLUSZ) célkitűzései,
- d) a település adottságai, az etyeki polgárok igényei,

- e) az önkormányzat vagyoni helyzete, jelenlegi, illetve várható pénzügyi kondíciói,
- f) a képviselő-testület és a bizottságok javaslatai,
- g) a településen működő intézmények és szervezetek javaslatai, igényei.

A Gazdasági Program megvalósítása az önkormányzat számára kettős feladatot jelent: egyrészt gondoskodnia kell a fejlesztéshez szükséges (anyagi, szellemi, területi és humán) erőforrások rendelkezésre állásáról, másrészt felügyelnie kell a Program által megkívánt eredmények elérését.

Egy települési önkormányzat működését, lehetőségeit, mozgásterét erősen befolyásolják az olyan külső tényezők, mint a hazai jogrendszer rendelkezései, a nemzetgazdaság állapota, vagy a Magyarország geopolitikai helyzetét érintő változások. Az elmúlt években gyors, nem egy esetben váratlan és azonnali válaszlépéseket generáló változások (mint a COVID járvány vagy az ukrán háborús válsághelyzet) jelzik a nagyszerkezeti folyamatok átalakulását. Mindezekhez a lehetőségek mértékéig Etyeknek is igazodnia kell, melynek legfontosabb elve a diverzifikált, több lábon álló gazdasági, pénzügyi és társadalmi környezet megteremtése.

Fentiek alapján kérem a Tisztelt Képviselő-testületet a Gazdasági Program elfogadására!

Etyek, 2025. március 17.

Zólyomi Tamás
polgármester

Határozati javaslat

**Etyek Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testületének
.../2025. (III.26.) határozata**

Etyek Nagyközség Önkormányzat 2024-2029 évekre szóló Gazdasági Programjáról

Etyek Nagyközség Önkormányzat Képviselő-testülete Etyek Nagyközség Önkormányzata 2024-2029 évekre szóló gazdasági programját a határozat 1. számú melléklete szerinti tartalommal elfogadja.

1.sz. melléklet

ETYEK NAGYKÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

GAZDASÁGI PROGRAM

2025-2030. ÉVEKRE

Elfogadva: 2025. március 26-án
a .../2025.(III.26.) határozattal

I. BEVEZETŐ

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 116. §-a értelmében a képviselő-testület hosszú távú fejlesztési elképzeléseit gazdasági programban, fejlesztési tervben rögzíti, amely a képviselő-testület megbízásának időtartamára vagy azt meghaladó időszakra szól. A gazdasági programot, fejlesztési tervet a képviselő-testület az alakuló ülését követő hat hónapon belül fogadja el.

A gazdasági program, fejlesztési terv helyi szinten meghatározza mindazokat a célkitűzéseket és feladatokat, amelyek a helyi önkormányzat költségvetési lehetőségeivel összhangban, a helyi társadalmi, környezeti és gazdasági adottságok átfogó figyelembevételével a helyi önkormányzat által nyújtandó feladatok biztosítását, színvonalának javítását szolgálják.

Jelen gazdaságfejlesztési alapdokumentum az önkormányzati törvényben meghatározottak alapján, azzal az elsődleges szándékkal készült, hogy meghatározza és összefoglalja Etyek településének mindazon céljait és feladatait, amelyek az önkormányzat által nyújtandó kötelező és önként vállalt feladatok ellátását, fejlesztését szolgálják.

A gazdasági program a 2024. októberében alakult új Képviselő-testület 5 éves megbízásának idejére szól. A gazdasági program készítésekor azonban figyelemmel kellett lenni a település életét meghatározó hosszú távú folyamatokra, döntéshozatali mechanizmusokra is. Az önkormányzat által megkezdett és a település működése, közép-és hosszú távú fejlődése érdekében szükséges feladatait a jelen gazdasági program célrendszerébe is be kellett építeni oly módon, hogy az az önkormányzat döntéseinek egymásra épülésével egy fenntartható fejlődési pályán lévő település kialakítását biztosítsa.

A gazdasági program és az abban megjelenő egyes célkitűzések, prioritások és intézkedések kapcsán törekedni kell az önkormányzat költségvetési lehetőségeivel való összhang biztosítására. Ezen felül figyelembe kell venni a mindenkori, illetve előre prognosztizálható társadalmi, gazdasági, környezeti adottságok alakulását is, de ezen szemlélet mellett fontos, hogy a meghatározásra kerülő célok minél szélesebb társadalmi és helyi gazdasági elfogadottságon alapuljanak. A szélesebb konszenzust biztosítani szükséges lehetőség szerint az előkészítés és egy-egy fejlesztési terület teljes életútján.

Bár jogszabály nem határozza meg a gazdasági program tartalmát, azonban a fejlesztési elképzelések között a munkahelyteremtés lehetőségeinek elősegítése, a munkavállalás megkönnyítésének szervezése, a településfejlesztési folyamatok, az adópolitika, a közszolgáltatások biztosítása, a befektetések támogatása, valamint településüzemeltetés mind olyan terület, amely állandó befolyással van a település fejlődésére. A gazdasági programban meghatározott célkitűzések eléréséhez elengedhetetlen a célok egymásra épülő megvalósítása, valamint a szüksé-

ges anyagi források feltérképezése és a fejlesztési eszközrendszer megteremtése. Ezek az önkormányzatok esetében elsődlegesen az önkormányzati költségvetés biztosította keretek, valamint a bevonható Európai Unió és hazai fejlesztési források lehetnek.

II. ETYEK NAGYKÖZSÉG TELEPÜLÉSI ADOTTSÁGAI

II.1. A település térségi szerepe, településközi kapcsolatrendszere, funkciói

Etyek Fejér vármegye északkeleti határán, a Bicskei járásban fekszik, annak egyetlen nagyközségi jogállású települése. Etyek 2024. január 1-én 4473 fő lélekszámmal rendelkezett, a település területe 53,27 km². Népességszámát tekintve a járáson belül a harmadik, területét nézve a negyedik legnagyobb település. A nagyközség a településen túlnyúló funkcióval (a turizmuson kívül, amely speciális szerepkörnek tekinthető) lényegében nem rendelkezik, a járási szintű szolgáltatások a tőle 15 km-re lévő Bicskén érhetők el. Foglalkoztatási, valamint intézményi (pl. oktatás, közművelődés) szempontból a környező településekre van elsősorban hatással. Etyek a megyehatáron fekszik, így a foglalkoztatási vonzáskörzet a megyehatáron túl, Pest vármegyébe is benyúlik. A település központi funkcióval nem, csak települési szintű funkcióval rendelkezik, amely funkciókat (pl. intézményi, szolgáltató stb. funkció) a térségben élők is kihasználják. Mikrotérségi szerepkörét ugyanakkor jól érzékelteti, hogy amíg a járás népességéből 12,5%-kal részesedik, addig a járáson belül regisztrált gazdasági szervezetek 16,1%-a köthető a településhez.

Itt kell megemlíteni Etyek testvértelepülési kapcsolatait, amely a sváb történeti hagyományok miatt kiemelten a németországi Remshalden-re irányul. Mindemellett az elmúlt években Etyek több más, Kárpát-medencei és azon kívüli településsel kezdeményezett kapcsolatfelvételt. Az erdélyi Máramaroszigettel 2022-ben testvértelepülési együttműködésről szóló nyilatkozatot írt alá a két önkormányzat. A kárpátaljai Gyertyánligettel több személyes találkozó is történt egymás településein. Megtörténtek az első kapcsolatfelvételek a felvidéki Tátrajavorina és Kistapolcsány, a délvidéki Galambóc, az erdélyi Felsőárpás, a várvidéki (Burgenland, Ausztria) Nyulas, és az olaszországi Trieszt településekkel.

Az 1. táblázat adatai alapján kijelenthető, hogy Etyek foglalkoztatási, ezáltal térszervező szerepköre kettős. Egyrészt jelentős mértékben növekedett azoknak a száma, akik helyben (Etyeken) találnak munkát, a munkavégzés céljából eljárók aránya ennél kisebb mértékben növekedett, így alapvetően javult a település térszerkezeti szerepköre. Másrészt látni kell azt is, hogy a helyben élő aktív korúak esetében az ingázásban résztvevők száma (elsősorban Budapestre) közel két és félszer haladja meg a helyben élő és helyben dolgozók számát (ez a Bicskei járásban a kétszeres különbséget sem éri el). Így Etyek, bár területi pozíciója javult, a térszervező erőközpontok közelsége miatt a település térségi szerepkörének bővülése korlátozott.

1. táblázat: Etyek térszervező hatása a foglalkoztatás példáján keresztül

Mutató	Etyek			Bicskei járás			Etyek aránya a bicskei járásból
	2011.	2022.	Változás	2011.	2022.	Változás	
Helyben foglalkoztatottak száma	830	1489	+79,4%	9356	13513	+44,4%	11,02%

A helyben lakó és helyben dolgozó foglalkoztatottak száma	571	773	+35,4%	5397	6298	+16,7%	12,27%
Más településre bejáró foglalkoztatottak száma	1294	1609	+24,3%	9141	11989	+31,1%	13,42%
Naponta bejáró foglalkoztatottak száma	259	716	+176,4%	3959	7215	+82,2%	9,92%

Forrás: KSH Népszámlálási adatbázis

Etyek a szőlő- és bortermelésben kiemelkedő adottságokkal rendelkezik, a település környéki szőlőtermésből kerül ki a hazai pezsgőkínálat zöme. A borászatra építő gasztronómiai turizmus a falu legfontosabb húzóágazata, amely Etyeket központi szerepkörű településsé teszi (Etyek a pezsgő fővárosa). Hátrányosan érinti ugyanakkor, hogy ezen kívül lényegében nem rendelkezik valós gazdasági potenciállal. Potenciális fejlesztési lehetőség lenne a község határában jelenlévő filmiparban (Korda Filmstúdió), azonban a település ezt az adottságát nem igazán használja ki. A hiányzó fejlesztési potenciálok miatt Etyek továbbra is egy lábön álló településként írható le, ami a versenyképességet, a működőtöke településre vonzását negatívan befolyásolja.

Etyek a Pannónia Szíve fejlesztési térség egyik kiemelt jelentőségű települése, zászlóshajója, az elmúlt években számos turisztikai és infrastrukturális fejlesztés valósult meg a településen. A Pannónia Szíve térség lényegében összeköti a két leglátogatottabb turisztikai célterületet (Budapest, Balaton), így Etyek összekötő kapcsot jelent a főváros környéki urbánus és a Közép-Dunántúl vidékies jellegű területei között. A település a vármegyén belül periferikus helyzetben fekszik, a megyeszékhely időbeli elérhetősége a vármegyén belül az egyik legrosszabb.

II.2. Népeség, demográfiai jellemzők

A legutóbbi, 2022. évi népszámlálás, valamint a KSH éves településstatisztikai nyilvántartásából származó adatok feltárják a település népesedési folyamatait. Etyeken mind a lakó- (a települést életvitelszerűen használó), mind az állandó (a településen lakóingatlanokkal rendelkező) népeség lényegesen nagyobb mértékben növekedett, mint a Bicskei járásban vagy akár Fejér vármegyében. Ez Etyek pozitív népeségmegtartó erejét jeleníti meg, mivel a nagyközség kedvező feltételeket kínál az itt éléshez. A település népeségváltozását befolyásolják a térségre irányuló vándorlási folyamatok: egyrészt a fővárosból vidéki környezetbe költözés, másrészt az ország más, defenzív (pl. Kelet-Magyarország), kibocsátó térségeiből a fővárosba és/vagy környékére munkavállalási céllal érkezők áramlási iránya. A népeség növekedése magában hordozza a mikrotérségi központi szerepkör erősödését is.

A Bicskei járásban a természetes népeségváltozás a 2013-2023 között eltelt tíz évben több, mint 4%-os csökkenést mutatott. Ezzel szemben Etyeken a népeség természetes stagnálása volt jellemző, a halálozások és a születések nagyjából összhangban voltak egymással. Amennyiben az abortált magzatok is megszülettek volna, úgy a járási adatokban egy lényegesen kedvezőbb, stagnálás irányába ható folyamat lenne észrevehető, míg Etyeken egyértelműen növekvő tendenciát eredményezne. A népeségmegtartás érdekében tehát fontos célként kell tekinteni a szülőképes korban lévők érzékenyítését, illetve a gyermekvállaláshoz szükséges feltételek megteremtését.

Etyeken az utolsó két népszámlálás között eltelt évtizedben a fiatalok népeségére a stagnálás volt jellemző (764 vs. 755 fő) az aktív korúak száma viszont közel 7 és fél %-kal emelkedett.

Ennek tükrében megállapítható, hogy Etyek kiemelkedően teljesít a munkavállalásra képes népesség megszólításában, ez a tény pedig demográfiaileg megalapozhatja a tervezett munkahelyteremtő beavatkozásokat. Mindemellett figyelemmel kell lenni az előregedésből származó veszélyekre az ebből fakadó problémák megoldására is, hiszen az idős korosztályba tartozók száma tíz év alatt 35%-kal emelkedett. A népesség korcsoportonkénti változását vizsgálva megállapítható, hogy Etyeken a két legutóbbi népszámlálás között eltelt időszakban a tizenévesek és a 40 éves középkorú korosztály növekedése volt a legimpozánsabb. Ebből arra lehet következtetni, hogy a település elsősorban a már nagyobb gyermekkel bíró családoknak lehet vonzó lakóhely.

2. táblázat: a népesség korcsoportok szerinti változása

Változás 2011 - 2022 között, %	Fejér vármegye	Bicskei járás	Etyek
10 évesnél fiatalabb	1,84	-0,05	-11,85
10–19 éves	-11,64	-3,66	22,66
20–29 éves	-17,21	-11,20	-6,02
30–39 éves	-21,68	-16,67	-29,52
40–49 éves	26,50	27,74	43,74
50–59 éves	-11,35	-4,31	12,74
60–69 éves	12,36	15,76	8,39
70–79 éves	18,78	20,46	45,69
80–89 éves	15,94	14,76	40,23
90 éves és idősebb	64,40	69,09	133,33

Forrás: KSH Népszámlálási Adatbázis

Etyek, valamint a Bicskei járás nemzetiségi jellemzői hasonló tendenciát követnek. Mindkét terület esetében a némettség jelenti a legfontosabb kisebbséget, azonban arányuk mind Etyeken, mind a járásban nagyjából harmadával csökkent. Ennek legfőbb oka, hogy a sváb származást leginkább az idős, a sváb múlt emlékeihez még identitásában is kötődő emberek vállalják, a fiatalabb korosztály megszólítása e téren nehezebb. A települési identitást javító intézkedéseknek, a közösségi együttélést erősítő programok szervezésének ezért fontos jelentősége van. A nem magyar nemzetiségűek száma és részaránya alapvetően csökkenést mutat, így a folyamatok a nemzetiségi sokszínűség eltűnése, feloldódása irányába hatnak. Bár szerepe egyenlőre marginális, érdemes figyelemmel lenni a nem európai népek jelentős térnyerésére, amely hosszú távon erősödő migrációs nyomást helyezhet a térségre. A 2022. évi népszámlálás alkalmával 36 fő jelölte meg cigány (roma) származását, 139 fő pedig a némettség kötelékébe tartozónak vallotta magát. Más nemzetiségek csak marginálisan, alig észrevehető módon vannak jelen.

A házastársi kapcsolatok száma Etyeken az utolsó két népszámlálás közötti időszakban kb. 3,5%-kal emelkedett, a Bicskei járásban ugyanakkor több mint két százalékos csökkenés figyelhető meg. A bejegyzett élettársi kapcsolatok számában Etyeken nem történt változás, a járást tekintve e mutatóban is mérséklődés látható. Etyek így jó célpontja a házasságban, vagy egyáltalán a valamilyen kapcsolati viszonyban élők számára. Az egyszemélyes háztartások terén Etyek a környezetéhez képest kedvezőbb képet mutat, melyből következik, hogy az egyedül

élők aránya is kevesebb Etyeken, amely a lakosság lelki-mentális állapotában pozitív irányba hat.

Etyek népességföldrajzi jellemzői között fontos szerep hárul a helyben élők képzettségi és foglalkoztatottsági szintjének értékelésére. Etyek kiemelkedően teljesít a felsőfokú végzettségűek esetében, mivel itt a 7 évesnél idősebb népesség 23%-a rendelkezik valamilyen felsőfokú oklevéllel, szemben a járás 16,5%-os adatával. Ennek háttérében megemlíthető, hogy Etyek elsősorban a magasabban kvalifikált, magas egzisztenciával rendelkezők célterületének számít. Ezt igazolja az Etyek esetében az érettségi és a felsőfokú végzettség tekintetében látható nagymértékű növekmény is. A jó képzettségi adatok ellenére azonban fontos kiemelni, hogy Etyek teljes népességének 17%-a csak legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik. Ezen alacsony végzettségű, társadalmi peremhelyzetben lévő, a munkaerőpiacról kiszoruló emberek segítése kapcsán az önkormányzatra is feladat hárul.

3. táblázat: A képzettségi helyzet alakulása a 7 évnél idősebb népesség alapján

Adattípus		2011	2022	Változás 2022/2011 viszonylatában (%)
Etyek	Általános iskola 8. évfolyamnál alacsonyabb	553	435	-21,34%
	Általános iskola 8. évfolyam	842	785	-6,77%
	Középfokú iskola érettségi nélkül, szakmai oklevéllel	835	777	-6,95%
	Érettségi	992	1 216	+22,58%
	Egyetem, főiskola oklevéllel	654	979	+49,69%
Bicskei járás	Általános iskola 8. évfolyamnál alacsonyabb	4 508	3 469	-23,05%
	Általános iskola 8. évfolyam	9 067	7 579	-16,41%
	Középfokú iskola érettségi nélkül, szakmai oklevéllel	7 210	7 245	+0,49%
	Érettségi	8 021	9 610	+19,81%
	Egyetem, főiskola oklevéllel	5 489	3 708	+32,45%

Forrás: KSH Népszámlálási Adatbázis

A foglalkoztatottsági ráta, vagyis a foglalkoztatottaknak az aktív korú népességhez viszonyított mutatója 79,99% volt 2022-ben, amely mind a Bicskei járáshoz, mind Fejér vármegyéhez képest kedvezőbb képet mutat (76,99, ill. 77,47%). Az eltartottak száma Etyeken bő tíz év alatt több mint 3%-kal növekedett, ez visszavezethető a nagyobb, tizenéves fiatalokkal rendelkező családok beköltözésére. Végző soron kijelenthető, hogy Etyek a környezetéhez képest jobb foglalkoztatási mutatókkal rendelkezik, a településre sokkal inkább a munkaerőhiány, mintsem a kínálat hiánya jellemző.

II.3. A település identitását befolyásoló tényezők

Etyek identitását, egyben imázsát három fontos tényező határozza meg.

1. Egyházi, szakrális központ jelleg. A faluhoz tartozó Botpusztán, a középkori Bot településen már 1333-as oklevél is említést tesz annak Sárlos Boldog plébániatemplomáról, amely az 1400-as években már búcsújáró helyként szerepelt az egyházi nyilvántartásokban. A török időkben elpusztult templom mellett a 18. század közepén a nazarénusok

építettek rendházat maguknak és szervezték a harcok során elpusztult település mindennapi életét. Habár a kis, dombon álló kápolna és a mellette lévő rendház a szovjet megszállás (Botpuszta szovjet laktanyaként működött a rendszerváltás előtt) ideje alatt elpusztult, a kápolna látványa és a hozzá kapcsolódó történetek ma is hozzátartoznak a településképhez és az itt élő emberek mindennapjaihoz.

2. A település sváb múltja. Etyekre az 1720-as és 1770-es évek között több hullámban telepítenek német családokat. Lényegében a mai településképe, a régi középületek, a templom, a település fészületei, műemlékei, a hagyományos lakóépületek mind-mind a sváb jelenlétéhez köthetők. Ők voltak azok, akik kialakították a falu ma is látható állapotát, annak fizikai és szellemi örökségével együtt. Éppen ezért volt máig ható trauma a német családok II. világháború utáni kitelepítése, illetve ezzel összefüggésben a más, idegen helyekről érkező magyar családok erőszakos betelepítése. A felülről irányított népességváltozások nyomot hagytak, mind a település építészeti jellemzőiben, mind a településen élők identitásában egyaránt. A most futó TOP-PLUSZ-1.1.3, helyi és térségi turizmusfejlesztés projektnek az is célja, hogy a régi sváb identitást meghatározó hagyományokat a nagyközönségnek bemutatva megújítsa a települési identitás eme pillérét.
3. Szőlőtermesztés, bor- és pezsgőkészítés. Etyeken a szőlőtermesztés az 1900-as évek elejétől kezdett felfutni, párhuzamosan a pezsgőgyártás előretörésével. A Törley nevéhez fűződő pezsgőgyártás gyorsan felfedezte az Etyek környéki dombok a franciaországi Champagne-hoz hasonló geológiai és klimatikus adottságait. A kevés csapadék és sok napsütés savas, karakteres szőlőfajták termesztéséhez kiválóan alkalmasak, amelyek a pezsgőkészítés alapjai. A szőlőművelés felfutása maga után vonta a településképe megváltozását, pincesorok, présházak kialakítását, valamint a szőlőtermeléshez és -feldolgozáshoz kapcsolódó események bevezetését.

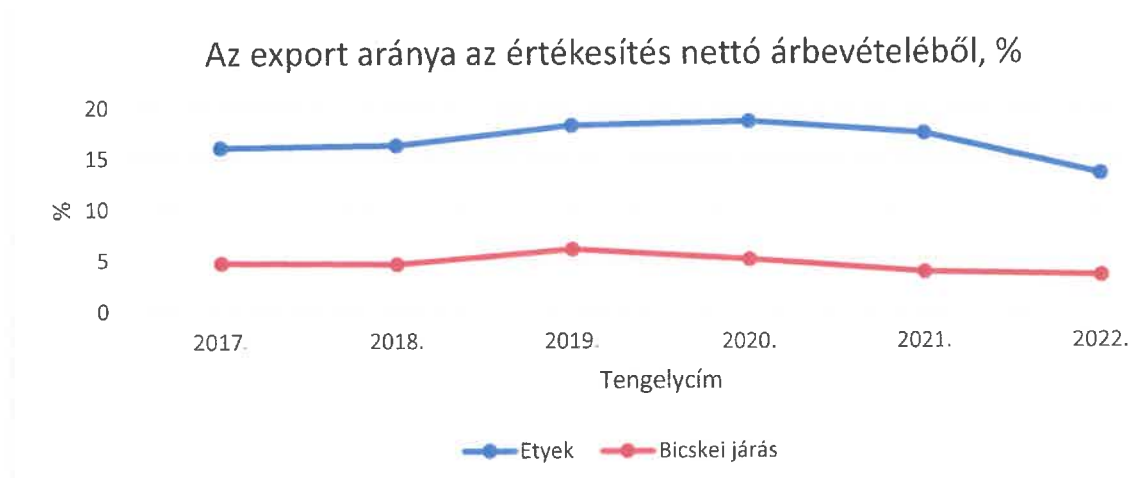
II.4. A település gazdasága

Etyek neve a Fejér Vármegyei hatályos területfejlesztési dokumentumokban két fő aspektusból jelenik meg: egyrészt, mint a történelmi Etyek-Budai borvidék központi településeként, agrár- és élelmiszergazdasági jelentősége van, másrészt a szőlőre és borra épülő turizmus kapcsán a szolgáltató szektorban jelenik meg a település neve. Etyeken realizálódik a Bicskei járás összes regisztrált vállalkozásának a durván 16,5-17%-a, így a település meghatározó a térség gazdasági életében. Mind Etyeken, mind a járás többi településén erősen túlsúlyban vannak a mikro- és kisvállalkozások (MKV szektor), a teljes vállalkozói szféra több, mint 99%-a ide tartozik, a közép- és nagyvállalkozások jelenléte ebből a szempontból marginális. Mind a településen, mind pedig a Bicskei járásban és Fejér vármegyében az egyéni vállalkozások irányába toledott el a gazdaság súlypontja, Etyeken 2022-ben az összes működő vállalkozás közel 60%-a tartozott az egyéni vállalkozások körébe.

A vállalkozói szféra működőképességét és nemzetgazdaságba való beágyazottságát jól szemlélteti az éves árbevételben az exportra történő értékesítés aránya, vagyis azon értékesített javak összessége, amely a nemzetközi piacon talál gazdára. Itt a Bicskei járásban és magán Etyeken működő cégek között alapvető különbség van. Amíg a járásban kevésbé termelnek

exportra, sokkal inkább a hazai piaci igények kielégítése a cél, a 2022-ben indult orosz-ukrán háborús válság kevésbé érintette őket. Ezzel szemben az Etyeken működő vállalkozások nagyobb mértékben építenek a külföldi piacon történő értékesítésre, aminek következtében a szomszédos országban beállt válsághelyzet érzékenyebben érintette őket.

1. ábra: az export aránya az értékesítés nettó árbevételéből

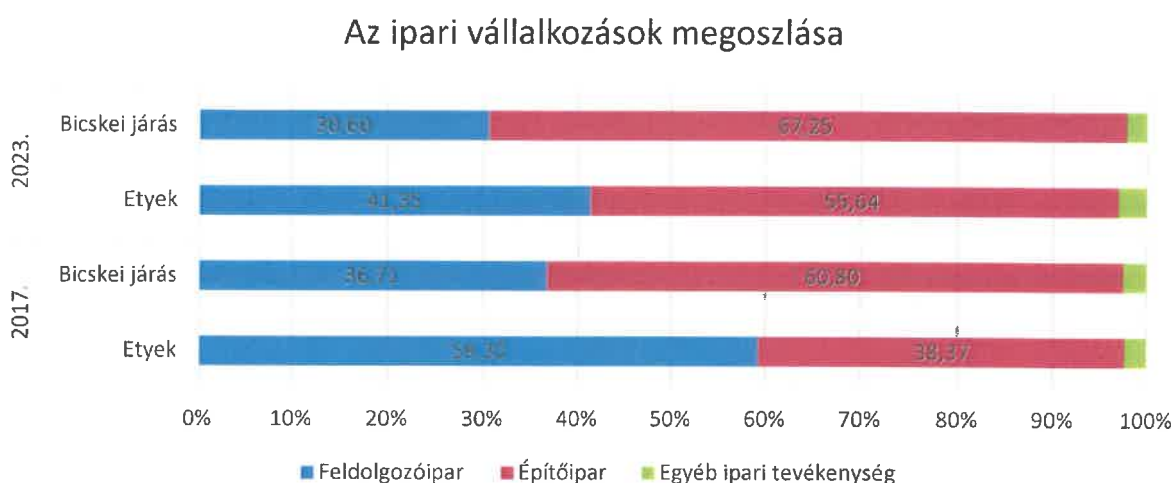
Forrás: Teir

Jelenleg Etyekre jellemző, hogy egyre inkább alvótelepülésként funkcionál, az itt élő aktív korúak a fővárosba vagy más, térségi településre járnak át dolgozni. Ez jelentős terhet ró a helyi és térségi úthálózatra, ezzel együtt a térség környezeti állapotára. Célszerű lenne tehát olyan gazdasági szervezetek megszólítása, letelepedésük elősegítése, amelyek képesek a helyben élő munkaerő foglalkoztatására. A település csak negyedrendű, a 8606-os és a 8608-as számú utakon közelíthető meg, főút a települést nem érinti. Etyeken nincs elkerülő út, így az esetleges szállítási igények a falut közvetlenül érintik, a szűk keresztmetszet pedig befolyásolja a működőteke megtelepedését. A 8606-os úton 12 tonnás súlykorlátozás, a 8608-as úton az épületek állaga miatt 30 km/h sebességkorlátozás, a vasúti hídnál pedig 3,9 m-es magasságkorlátozás van. Mindezek a szállítási lehetőségeket a nagyközség irányába erősen behatárolják.

Etyek nevét hallva a legtöbb emberben több, a település adottságait kiválóan szemléltető szlogen jut az eszébe. Az „Etyek, Budapest szőlőskertje” szlogen utal a szőlő- és borültúrára alkalmas táji adottságokra, az „Etyek a pezsgő fővárosa” pedig az Etyek és környéke pezsgőkészítésre jellemző természeti viszonyaira, valamint a település történeti örökségére. Az „Etyek, Velled Kerek” szlogen pedig a kerékpáros turizmus mellett utal a település belső kohéziós állapotára és a társadalmi csoportok, a helyben élők és az ide látogatók együttélésére is. Etyeken található a járás összes szőlőtermő területének 85%-a, a vármegye szőlőterületeinek pedig a harmada. Etyek neve összeforrt a hazai pezsgőkészítéssel és ezzel együtt a Törley cég nevével. Etyek a franciaországi Champagne vidékéhez hasonló táji és éghajlati adottságai ugyanis kiválóan alkalmasak a pezsgőkészítés alapjául szolgáló szőlőfajták termesztésére. A településen az elmúlt években több borászati üzem is megnyitotta kapuit, ezek közül több országos, illetve nemzetközi hírű. Ezek saját borfeldolgozóval és hűtő helyiségekkel, berendezésekkel rendelkeznek, biztosítva a legmagasabb értékesítési minőséget.

A 2. ábra alapján az figyelhető meg, hogy mind Etyeken, mind a térségében az ipari termelés szerkezete az építőipar felé tolódott el. Amíg azonban a Bicskei járásban ez csupán néhány százalékos változást jelentett, addig Etyek esetében jelentős, több mint 17%-os növekedés realizálódott. Etyekre az ipar alapvetően csak marginális szinten jellemző, a településen jelentős ipari tevékenység (néhány kis- és középvállalkozást kivéve) nem jellemző. Ráadásul az Etyekre bejegyzett gazdasági szervezeteknek legtöbbször csak a székhelye, vagy fióktelepe van Etyeken regisztrálva, maga a termelő tevékenység nem ezen a településen folyik. Ezt igazolja, hogy Etyek térképén csak elszórtan található ipari tevékenységet biztosító területek. Ez további problémát indukál, hiszen így a településnek nehezebb termelő jellegű tevékenységeket magához vonzania. Különösen igaz ez a településen jelen lévő filmipar esetében, amelynek kiszolgálására távlati célként szerepel ennek megfelelő tudásintenzív és kreatív iparágak megjelenése.

2. ábra: az ipari vállalkozások megoszlása alágazatok szerint

Forrás: KSH

Etyeken a legtöbb gazdasági szervezet a szolgáltató szektoron belül a tudományos, műszaki tevékenységen, az ingatlanügyleteken, a kereskedelem és gépjárműjavításon és adminisztrációs szolgáltatásokon belül működik. Etyeken 2017-2023 közötti időszakban a művészet, szórakoztatás, az egyéb szolgáltatások, a szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás, valamint a kommunikációs ágazatok növekedtek leginkább. Ez összefüggésben van azzal, hogy a településen az agrárgazdaság mellett a turizmus a helyi gazdaság másik kiemelkedő összetevője.

A turizmus Etyek gazdaságának egyik, ha nem a legfontosabb szegmense, egyike a jövőbeli potenciális fejlődési és kitörési pontoknak. Az idegenforgalomban rejlő potenciál koránt sincs teljes mértékben kihasználva, így az ebbe az ágazatba investált adóforintok multiplikatív módon képesek hozzájárulni a helyi gazdaság diverzifikálásához. A turizmus fejlesztésében az elmúlt években több, települési és vállalkozási szintű beruházás egyaránt szerepet játszott. A Széchenyi 2020 Terület- és Településfejlesztési Operatív Programjából készült el a falu központjában az új, a szőlőművesek védőszentjéről elnevezett Szent Orbán Látogatóközpont, melynek jelenléte hiánypótló a település életében. A vállalkozói szféra az elmúlt években részben hazai és európai uniós pályázati támogatásból, részben saját forrásból több, a turizmust közvetlenül is érintő fejlesztést valósított meg. A két éve megnyílt új borhotel pedig Etyek első,

4 csillagos, valóban a prémium szintet képviselő szálláslehetőségeként várja az üzleti utak iránt érdeklődőket.

A település legfontosabb vonzereje a történelmi távlatokra visszatekintő szőlő- és bortermelés, valamint ez erre építő gasztronómiai szolgáltatások. Több, Etyeken működő pincészet nemzetközi hírnévvel rendelkezik. Az Etyekre érkező vendégek túlnyomó része a helyi gasztronómiai értékek iránt érdeklődik. A gasztronómiai attrakciókon belül az ide látogatók több szegmensben is találnak helyi termelőt, legyen az sonka, sajt, vagy akár édesség. Az ital termékek terén sem csak a borra szorítkozik Etyek kínálata, hiszen Etyek a pezsgőkészítésre alkalmas szőlő termesztése által is ismert, ráadásul pálinka üzem is működik a faluban. A borászati rendezvényeken rendszeresen tízezeres létszámban jelennek meg (elsősorban Budapestről és környékéről) érdeklődők, új célszegmens megszólítása ebben a műfajban a település élhetősége szempontjából sem volna kívánatos, helyette a diverzifikált turisztikai piac felé kellene lépéseket tenni.

Az Etyeken szóba jöhető két legfontosabb turisztikai termék egyike a kulturális- és örökségturizmus, amelynek fejlesztésére az önkormányzat a TOP_PLUSZ operatív programból jelentős összeget nyert el. Az örökségturizmusban jelentős fejlesztési potenciál rejlik, amelynek kiaknázása a település jövőbeli feladatai közé tartozik. Fejér vármegyében Etyek rendelkezik a legtöbb helyi védettségű építménnyel, ennek turizmusban történő kihasználása szintén gyerekcipőben jár, jelentős távlati lehetőségek nyílnak ezeknek a turisztikai piacra való integrálása során. A Pannónia Szíve Program keretében felújított Óvoda utcai Sváb-ház eredetileg egy, a németek kitelepítését bemutató gyűjtemény otthona lett volna. Az épület jelenleg a Méricske méréstörténeti gyűjtemény tárgyi anyagát fogadja be. Akár így, akár úgy, az épület további fejlesztések útján történő állandó hasznosítása új piaci szegmens megszólítását tenné lehetővé.

Szintén jelentős növekedési potenciál van az aktív turisztikai lehetőségekben. Ezek közül legfontosabbá a kerékpáros turizmus nőtte ki magát. Köszönhető ez annak, hogy a települést átszeli a Budapest-Balaton kerékpárút, amely több ezres nagyságrendben vonzza a két keréken érkezőket. A falu határában nemzetközi szintű freeride típusú terep kerékpárpálya épült ki. A központi játszótéren kialakított pumpapálya évente helyet ad az Országos Pumptrack Bajnokság etyeki futamának. Az aktív időtöltésen belül lehetőség nyílik a gyalogos turizmusra is, e téren is történtek már az elmúlt években kezdeti lépések. A gyalogos túrázás a főváros közelsége és a Budai-hegység turistaútjainak telítettsége révén új célcsoportok megszólításának lehetőségét hordozza magában.

A tartózkodási idő Etyeken az elmúlt 5 év átlagában 1,45 nap, ugyanez az érték a bicskei járásban 1,85, Fejér Vármegyében pedig 3,1 nap vendégenként. Vagyis annak ellenére, hogy Etyek kiváló adottságokkal rendelkezik az idegenforgalomban, és a térség egyik turisztikai zászlóshajója, az adóbevételt jelentő tartózkodási időben továbbra is egy napos desztinációnak számít.

A turisztikai kereslet havi szintű ingadozását figyelve a szezonális kapcsolán látható, hogy amíg Fejér vármegyében és a Bicskei járásban a kereslet lefutása egy csúcspont képez a nyári hónapokban (elsősorban a városi és vízparti turizmus révén), addig Etyeken megjelenik egy májusi csúcspont (ez köthető elsősorban a kerékpározáshoz és aktív időtöltéshez), valamint egy másik csúcsideg, augusztusban, amely észrevehetően kitart szeptemberben is, a szüreti alkalmak,

illetve a borturizmus jellemzői miatt. Etyek ebből a szempontból egyedi jellemzőkkel rendelkezik, amelyet a későbbi turizmusmarketingben érdemes lehet kihasználni építve a szezonális keresletingadozásokra.

3. ábra: a vendégforgalom szezonális alakulása

Forrás: KSH

II.5. Az önkormányzat gazdálkodása, pénzügyi lehetőségek és vagyoni helyzet

Az elmúlt öt év adataiból megfigyelhető, hogy a működési célú támogatások bár számszerűleg emelkedtek (2019-2024 között 68,8%-os növekedés), arányuk a teljes költségvetésben csökkent. Ennek elsősorban a felhalmozási célú támogatások (pl. a pályázatok útján elnyert források) növekedése volt az oka, mind számszaki, mind arány szempontjából. A közhatalmi bevételek számszerűleg szintén, kb. 38,8%-kal növekedtek, azonban a bevételi oldal szerkezetének átalakulása miatt ennek aránya is csökkent. Ugyanez igaz a működési bevételek esetében is.

A közhatalmi bevételek közül a legnagyobb bevételi forrást az iparüzési adó jelenti, amely a teljes közhatalmi bevétel több, mint kétharmadát jelenti, ráadásul az aránya még növekedett is. Figyelmet érdemel az idegenforgalmi adó rendkívül alacsony, másfél százalékot el nem érő aránya, amely a település idegenforgalmi adottságaival nincs összhangban, és visszavezethető az alacsony tartózkodási időre.

4. táblázat :az önkormányzati költségvetés bevételi szerkezete

	Működési célú támogatások		Felhalmozási célú támogatások		Közhatalmi bevételek		Működési bevételek		Egyéb költségvetési bevételek		Finanszírozási bevételek	
	Millió Ft	%	Millió Ft	%	Millió Ft	%	Millió Ft	%	Millió Ft	%	Millió Ft	%
2019.	329,11	29,00	56,55	4,98	256,23	22,58	59,97	5,28	26,95	2,37	432,87	38,15
2020.	312,89	28,29	109,01	9,86	309,11	27,95	53,75	4,86	33,30	3,01	287,80	26,02
2021.	416,74	22,09	787,42	41,74	231,96	12,29	52,28	2,77	4,74	0,25	393,50	20,86

2022.	433,85	23,08	102,12	5,43	281,30	14,97	60,71	3,23	1,59	0,08	999,94	53,20
2023.	440,33	16,92	1 027,21	39,48	360,98	13,87	85,28	3,28	6,16	0,24	681,75	26,20
2024.*	555,41	24,09	653,48	28,35	355,75	15,43	90,25	3,91	289,00	12,54	361,35	15,68

Forrás: Önkormányzati zárszámadások. *: tervezet

Az 5. táblázat szerint az önkormányzati költségvetés kiadási oldalán mind a működési, mind pedig a felhalmozási kiadások az elmúlt 5 évben növekedtek. A működési jellegű kiadások 76,2%-kal emelkedtek ezen belül a személyi juttatások számszerűleg közel két és félszeresére nőttek. Amíg azonban 2019-ben még a dologi kiadások képviseltek nagyobb részt a működési költségekből, addig 2024-re a személyi juttatások túlsúlya figyelhető meg, az összes működési kiadás közel fele ezen a soron realizálódik. A felhalmozási oldal esetében szintén jelentős, közel ötszörös bővülés látható, amely az elmúlt évek során elnyert pályázati támogatások elköltésével magyarázható.

5. táblázat: az önkormányzati költségvetés kiadási oldala

Év	Működési költségvetés kiadásai						Felhalmozási költségvetés kiadásai						Finanszírozási kiadások	
	Millió Ft	%	ebből személyi juttatások		ebből dologi kiadás		Millió Ft	ebből beruházás		ebből felújítás		Millió Ft	%	
			Millió Ft	%	Millió Ft	%		Millió Ft	%	Millió Ft	%			
2019.	707,98	82,21	256,17	36,18	290,57	41,04	145,17	144	99,06	1,37	0,94	8,08	0,94	
2020.	543,86	75,08	274,72	50,51	170,33	31,32	170,05	57,9	34,07	112,11	65,93	10,45	1,44	
2021.	707,72	78,57	312,34	44,13	277,22	39,17	181,37	66,3	36,54	115,1	63,46	11,61	1,29	
2022.	747,10	61,53	376,53	50,40	264,96	35,47	455,02	228	50,05	227,29	49,95	11,99	0,99	
2023.	1108,36	44,84	426,9	38,52	570,97	51,51	1349,3	1295	96,00	53,86	3,99	14	0,57	
2024*	1247,51	54,12	615,2	49,31	448,33	35,94	831,28	600	72,17	230,26	27,70	226,45	9,82	

Forrás: önkormányzati zárszámadások. *: tervezet

A 6. táblázat szerint az önkormányzat forgalomképtelen vagyona jelenti a teljes vagyon több, mint 70%-át, ezen belül a legjelentősebb arányt a bel- és külterületi utak képviselik, a forgalomképtelen vagyon kb. 73%-ával. A korlátozottan forgalomképes vagyon az összes vagyon közel hat és fél százalékát jelenti, ezen belül az intézményekkel összefüggő, valamint a sportolási lehetőségeket biztosító területek nagysága emelhető ki. Az önkormányzat érdemi gazdaságfejlesztési tevékenységet a forgalomképes (vagy üzleti) vagyon kezelésével folytathat. Ez a teljes önkormányzati vagyon közel negyedére terjed ki. Beépítetlen, ám később beépíthető terület a forgalomképes vagyon 18,5%-a. Ezen felül a mezőgazdasági jellegű területek foglalnak el nagyobb részt az önkormányzati vagyonból, az üzleti vagyon több, mint 59%-ával.

6. táblázat: az önkormányzat vagyoni helyzete

Forgalomképtelen vagyon			Korlátozottan forgalomképes vagyon			Forgalomképes vagyon		
	ha	%		ha	%		ha	%
Ebből:	102,415	70,17	Ebből:	9,422	6,46	Ebből:	34,117	23,38

belterületi út	30,91	30,18	intézményi terület	4,262	45,23	beépített terület	0,182	0,53
külterületi út	44,032	42,99	sportterület	2,457	26,08	beépítetlen terület	6,33	18,55
zártkerti út	6,405	6,25	beépített terület	0,825	8,76	erdő, fás terület	3,026	8,87
árok, vízfolyás	17,375	16,97	beépítetlen terület	0,532	5,65	rét legelő	9,647	28,28
parkoló	0,33	0,32	egyéb jellegű terület	1,347	14,30	szántó	7,308	21,42
egyéb közterület	2,722	2,66				agyagbánya	4,515	13,23
egyéb jellegű terület	0,641	0,63				szőlő, kert	0,207	0,61
						egyéb jellegű terület	2,902	8,51

Forrás: Önkormányzati vagyonkataszter

A 7. táblázat tájékoztat az önkormányzat által fenntartott intézmények felújítási és karbantartási költségeiről, ezzel az önkormányzatra háruló intézményfenntartás terhéről. Az intézmények fenntartását biztosító felhalmozási kiadások az önkormányzat teljes beruházási kiadásainak csak elenyésző szeletét jelentik, az önkormányzati gazdálkodásban ez a szegmens alulértékelt. Legnagyobb mértékben a hivatali épület karbantartására, fejlesztésére fordított pénzt az önkormányzat, a legalacsonyabb kiadási terhet a könyvtár épületéhez köthető beruházások jelentették. A közeljövőben a források elosztásának felülvizsgálata javasolt, a vállalt és ellátott feladatok tükrében.

7. táblázat: az önkormányzat által fenntartott intézményekben realizált felhalmozási kiadások

Intézmény megnevezése	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	Összesen
Etyeki Polgármesteri Hivatal	1 251 316 Ft	450 724 Ft	2 477 039 Ft	542 698 Ft	1 322 825 Ft	6 044 602 Ft
Magyar-Kút könyvtár és Közművelődési Intézmény	76 702 Ft	135 484 Ft	0 Ft	302 929 Ft	0 Ft	515 115 Ft
Nefelejcs Német Nemzetiségi Óvoda	741 988 Ft	163 296 Ft	745 699 Ft	284 149 Ft	830 444 Ft	2 765 576 Ft
"Segítő Kéz" Szociális Alapszolgáltató Intézmény	394 710 Ft	101 870 Ft	306 611 Ft	235 388 Ft	0 Ft	1 038 579 Ft
Összesen	2 464 716 Ft	851 374 Ft	3 529 349 Ft	1 365 164 Ft	2 153 269 Ft	10 363 872 Ft
Arány az önkormányzat összes felhalmozási költségéből (%)	1,7%	0,5%	1,95%	0,3%	0,15%	

Forrás: önkormányzati zárszámadások

III. KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK MEGHATÁROZÁSA

III.1. A középtávú stratégiai célok

Az önkormányzat gazdasági programja az Möt. 116. § (1) bekezdés szerint tartalmazza a képviselő-testület hosszú távú fejlesztési elképzeléseit. Az 5-7 éves időtávban ható átfogó stratégiai célok alapvetően meghatározzák a regnáló önkormányzat intézkedéseit, beavatkozásait. Az általános jellegű célok kijelölik a település helyét a térségi és a nemzetgazdaságban, szerepét az ország földrajzi térszerkezetében.

Jelen gazdasági program három általános cél alapján kívánja meghatározni Etyek jövőképét.

1. **Egészséges közösség:** Etyek önkormányzatának fontos prioritásai közé tartozik a településen élő polgárok egészségi állapotának javítása. Az előző ciklusban éppen ennek érdekében megvalósult, prevenciót támogató Árpád-házi Szent Erzsébet Egészségház szolgáltatáskínálatát, valamint a meglévő aktív mozgási lehetőségeket tovább gondolva szeretné biztosítani a lakosság számára a testi, pszichés és mentális egészséget egyaránt. Az egészséges életmód választása nem csak a kedélyállapot és a fittség javulását, hanem a munkaerőpiacon és a társadalomban való aktívabb helytállást is szolgálja. Ezért az önkormányzat tovább kívánja folytatni az aktív életvitelt elősegítő infrastrukturális fejlesztéseket, valamint lépéseket kíván tenni az egészséges étkezés térhódítása érdekében.
2. **Prosperáló helyi gazdaság:** talán mind közül a legfontosabb cél, Etyek gazdasági teljesítőképességének és adóerőképességének a növelése. A nagyközség egyik legnagyobb hátránya, hogy helyzetéből, településszerkezetéből és történelmi örökségéből adódóan nem képes teljes mértékben kihasználni azokat a meglévő adottságokat, amelyek magasabb települési adóbevételt eredményezhetnének. Ezért az önkormányzat legfontosabb prioritásai közé tartozik a munkahelyteremtő beruházások és tőkebefektetések támogatása. Ezen belül kiemelt szerepet kell, hogy kapjon a település legfontosabb ágazata, a turizmus integrált szemléletű fejlesztése, a kihasználatlan adottságok hasznosításával. Emellett az önkormányzat elképzelései közé tartozik a tudásintenzív és kreatív ágazatok megszólítása is, különös tekintettel a filmiparhoz való kapcsolódásra.
3. **Jövőbe mutató identitás kialakítása:** egy település identitása, imázsa annak történelmi fejlődésével, a természeti és társadalmi viszonyok egymásra épülésével, a település épített és természeti örökségértékeinek felhalmozásával alakul ki. A szokatlan megnevezéssel az önkormányzat célja, hogy a múltbeli folyamatokra építve újra gondolja Etyek települési imázsát, ezzel együtt a nemzetgazdaságban elfoglalt pozícióját és ezt a helyben élők is magukénak tudhassák. Ezért kiemelten kell kezelni Etyek központi szerepkörét meghatározó adottságokat, a településmarketinget érintő intézkedéseknek egyre inkább ezek köré kell épülnie (Pl. „Etyek a pezsgő fővárosa” szlogen, amely kiemelt szerepet sugall). Etyek, méretéből és elhelyezkedéséből, valamint történelmi adottságai-ból eredően is alkalmas a mikrotérségi szerepkör betöltésére, amelynek eléréséért szintén tenni kíván az önkormányzat. A település vezetése hisz abban, hogy „Budapest szőlőkertje” annak minden polgárával együtt képes nagyot álmodni, azokért közösen

dolgozni, és az álmok megvalósításával javítani Etyek elfogadottságát mind a helyiek, mind az ide látogatók és a befektetők körében.

Etyek Nagyközség Önkormányzata minden tervezett intézkedését az alábbi horizontális célok figyelembe vételével kívánja megvalósítani:

- **Együttműködő települési környezet:** az egyes beavatkozások a helyben élők, a vállalkozói és civil szféra, valamint az ide látogató turisták értékpreferenciája tudatában kerüljön megvalósításra. Különös tekintettel kell lenni a civil szférával történő hatékony együttműködésre, mivel tevékenységükkel fontos szerepet vállalnak a társadalmi problémák kezelésében, sportolási, kulturális, szabadidős lehetőségek vagy szociális szolgáltatások biztosításában.
- **Együttélő generációk:** a település mindenféle korosztálynak lakó- és/vagy munkakörnyezetet jelent, így az egyes generációk együttélése biztosítja a település hosszú távú fejlődését. A tervezett intézkedések oly módon valósuljanak meg, hogy azok tegyék lehetővé mindenki számára a megfelelő életminőség elérését, a kisgyermekektől az agastyánokig. Különösen tekintettel kell lennie a családok számára élhető települési környezet megteremtésére.
- **Fenntarthatóság:** az önkormányzat a kötelező és önként vállalt feladatait, tevékenységeit a környezeti és pénzügyi fenntarthatóság jegyében látja el. Célja, hogy megőrizze és lehetőség szerint javítsa a település természeti és épített környezeti állapotát, gazdálkodásában alapvetően a saját bevételeire támaszkodjon.
- **Digitális megoldások támogatása:** az egyes intézkedések megvalósítása során mindig tekintettel kell lenni a modern technológiai eszközök, mint a mesterséges intelligencia, a robottechnológia, vagy a virtuális valóság használatának lehetőségeire.

8. táblázat: a Gazdasági Program célrendszere

Sorszám	Prioritások	Középtávú stratégiai célok		
		Egészséges közösség	Prospéráló helyi gazdaság	Jövőbe mutató identitás kialakítása
I.	Fenntartható közlekedési jármódok lehetőségeinek bővítése	1.a. Akadálymentes gyalogos közlekedés feltételeinek megteremtése 1.b. Kerékpározható település	2.a. Aktív turisztikai infrastruktúra fejlesztése 2.b. Kerékpáros turizmus fejlesztése 2.c. Bel- és külterületi utak felújítása, karbantartása 2.d. Parkolási problémák megoldása 2.e. Etyek nagytérsvégi közlekedési kapcsolatainak javítása	
II.	Település belső átvjárhatóságának biztosítása			3.a. Település közösségi átvjárhatóságának javítása
III.	Hálózati összekapcsolódás biztosítása			3.b. Mikrotérsvégi szerepkör javítása a településközi elérhetőségek biztosításával
IV.	Központi szerepkör erősítése		2. f. Új iskola megépítése 2.g. Óvoda és főzőkonyha felújítása 2.h. Inkubációs szolgáltatáskínálat	3.c. Etyek imázsának újragondolása
V.	Aktív életvitel lehetőségeinek biztosítása	1.c. Meglévő sport infrastruktúra integrálása a köznevelési intézmények egészségvédelmi pedagógiájába 1.d. Tetsi fejlesztésre alkalmas játékszobák kialakítása	2.i. Sport, mint turisztikai vonzerő 2.j. Aktív turisztikai lehetőségek bővítése	
VI.	Élelmiszertermelésre építő helyi gazdaság	1.e. Biogazdálkodás népszerűsítése 1. f. Helyben előállított termékek megjelenése a közétkeztetésben	2.k. Gasztronómiai turizmus fejlesztése	3.d. Szólészet-borászati középfokú szakképzés elindítása
VII.	Épített örökséggel történő felelős gazdálkodás		2.1. Helyi védelem alatt álló értékek integrált turisztikai hasznosítása	3.e. Település szakrális környezetének identitást javító fejlesztése 3.f. Óvoda utcai Sváb-ház hosszú távú hasznosításának megoldása

Forrás: saját készítés

III.2. A prioritások és az azokon belüli intézkedések részletes jellemzése

I. Fenntartható közlekedési járművek lehetőségeinek bővítése

Jellemzés

Az önkormányzat célja a közlekedésből származó károsanyag emisszió visszaszorítása, ezzel együtt a helyben élő polgárok figyelemfelkeltése az aktívabb jellegű, egészségmegőrzést célzó helyváltoztatási módok irányába. A cél egy olyan összefüggő, települési belső közlekedési hálózat kialakítása, amely alkalmas a falu határain belül a célpontok kibocsátásmentes elérésére. A konkrét intézkedések a következők lesznek:

1. Egészséges közösség célkitűzésen belül:

1.a. Akadálymentes gyalogos közlekedés feltételeinek megteremtése

Az önkormányzat folytatni kívánja az elmúlt években megkezdett, magas minőséget képviselő járdaépítéseket. Ezen belül elsősorban a még hiányzó hálózati kapcsolatok megépítése a cél, másodsorban pedig a már meglévő hálózati szakaszoknak az esélyegyenlőség szempontjait figyelembe vevő átépítése.

1.b. Kerékpározható település

Cél egy olyan belső települési közlekedési hálózat kialakítása, amely minőségében, kialakításában és használati sűrűségében egyaránt alkalmas a környezettudatos, kerékpáros közlekedés térnyerésére. Ehhez első lépésben a még hiányzó belterületi úthálózati elemek burkolása szükséges, hogy alkalmas legyen a biztonságos kerékpáros közlekedésre. Ezzel együtt az önkormányzat elkészíti a Kerékpárforgalmi Hálózatfejlesztési Stratégiát, hogy a kerékpáros és az autós forgalom lehetőség szerint egymást nem zavarva, ám a kerékpárosok igényeit szem előtt tartva működjön. Ebben forgalomtechnikai megoldások, kitáblázások, felfestések és egyéb biztonságtechnikai elképzelések egyaránt szerepet kapnak. Cél, hogy egy olyan, alacsony gépjárműforgalmú úthálózat jöjjön létre, amely alkalmas a településen belüli célpontok elérésére. E helyen kell említést tenni a tervezett mini KRESZ park megépítéséről, amely a legkiszolgáltatottabb társadalmi réteg, a gyermekek településen belüli biztonságos közlekedésének elsajátítását szolgálja.

2. Prosperáló helyi gazdaság célkitűzésen belül:

2.a. Aktív turisztikai infrastruktúra fejlesztése

Az önkormányzat fontos célja olyan turisztikai környezet kialakítása, amely alkalmas lehet az Etyekre érkezők több napos itt tartózkodására. Az egészségtudatos, aktív életvitel egyre inkább megjelenik az utazást megelőző döntéshozatali mechanizmusokban, és az útra kelők olyan desztinációt választanak, ahol az aktív mozgás feltételei rendelkezésre állnak. Ezért tovább kell folytatni, sőt prioritásként kell kezelni az aktív időtöltés lehetőségeinek bővítését. Ebben az intézkedésben a kerékpározáson kívüli más aktív időtöltést biztosító infrastruktúra fejlesztését kell érteni, így gyalogos túraútvonalak, nordic walking útvonalak, illetve lovas túraútvonalak kialakítását (a kerékpáros infrastruktúra fejlesztése a 2.b. pontban jelenik meg).

2.b. Kerékpáros turizmus fejlesztése

Etyek Nagyközség Önkormányzata az elmúlt években kiemelt prioritásként kezelte a kerékpáros közlekedés fejlesztését, mind közlekedési, mind sportolás szempontjából. Mivel Etyek a Budapest-Balaton kerékpárúton való elhelyezkedésével, valamint a kerékpáros rendezvények (Pl. Tour de Hongrie) rendszeres ide vonzásával a kerékpáros élet egyik fellegetvárává vált, a kerékpáros turizmus fejlesztését önálló intézkedés keretében kívánja az önkormányzat megvalósítani. Ezt részben az ext-remitás határait feszegető, ezáltal új piaci szegmenst megszólítani képes új kerékpáros létesítmények építésével, részben a település és környéke turisztikai attrakcióit megközelítő kerékpáros túra-útvonalak kijelölésével kívánja megvalósítani. A kerékpározás értintő elképzelések megvalósítása növeli a hosszabb itt tartózkodás lehetőségét..

II. Település belső átjárhatóságának biztosítása

Jellemzés

A településen tevékenykedő gazdasági szervezetek működése nem képzelhető el a vállalkozások telephelyeinek elérését biztosító, megfelelő minőségű bel- és külterületi közlekedési infrastruktúra nélkül. Éppen ezért, a már folyamatban lévő, valamint a közeljövőben tervezett útfelújítások elősegítik a vállalkozói szféra hatékonyságának javítását, valamint biztosítják a munkahelyteremtés és -megőrzés lehetőségét. A belső átjárhatóság azonban a fizikai kapcsolatok kiépítésén túl jelenti a település közösségi kohéziójának, a közösségi átjárhatóságnak a fejlesztését is. A prioritáson belül tervezett intézkedések:

2. Prosperáló helyi gazdaság célkitűzésen belül:

2.c. Bel- és külterületi utak felújítása, karbantartása

A közlekedési kapcsolatok fejlesztése elősegíti a gazdasági szereplők telephelyeinek megközelítését, a szállítási útvonalak kiépülésével a helyben előállított javak és termékek piacra jutási és értékesítési pozíciója javul. A jó minőségű úthálózat alkalmassá teszi a helyi gazdasági szereplőket új üzleti kapcsolatok kiépítésére is, hiszen a jobb elérhetőség egyben minőségibb kapcsolatfelvételt is eredményezhet. Természetesen nem szabad elfelejteni, hogy alapvetően minden intézkedés legfőbb nyertesei a helyben élő polgárok, hiszen egy felújított utat leginkább az útszakasz mentén élők használnak.

2.d. Parkolási problémák megoldása

A neuralgikus pontokon a parkolási lehetőségek biztosítására fontos célként tekint az önkormányzat. Ez alapvetően a településközpontban új parkolók kialakítását jelenti, mivel az Etyekre irányuló turisztikai jellegű forgalom legnagyobb mértékben a falu központi részét terheli. A parkolási problémák megoldásával egyúttal rendezett településkép is kialakul, amely egyrészt méltó az itt élt elődökhöz és a jelenkorban itt élő társadalom igényeihez, másrészt a rendezettség jobb piaci és befektetési lehetőségeket is teremti.

3. Jövőbe mutató települési identitás kialakítása célkitűzésen belül:

3.a. Település közösségi átjárhatóságának javítása

Egy település életét, jövőbeni lehetőségeit nagyban meghatározza annak belső értékvilága, kohéziója. Az egy helyen élő polgárok közös gondolatvilága, értékítélete kijelöli a település jövőbeli helyzetét, nemzetgazdaságban elfoglalt pozícióját. Éppen ezért fontos, hogy az Etyeken élő, különböző attitűddel

rendelkező társadalmi csoportok egymással minél szorosabb kapcsolatban, interakcióban legyenek, ezáltal közös elképzelések, ötletek alakulhassanak ki. Emiatt fontos a település közösségi eseményeinek, rendezvényeinek fenntartása, az azokon való aktív részvétel növelése, a közösségek együttélését biztosító folyamatok menedzselése. Itt kell említést tenni a civil szervezetek Etyek településért folytatott áldozatos tevékenységéről, melynek rendszeres támogatása, a civil szférának a település életét alakító folyamatokba történő bevonása az önkormányzat feladata.

III. Hálózati összekapcsolódás biztosítása

Jellemzés

A gazdasági szereplők hatékony, piacvezérelt működése, új tőkebefektetések Etyekre érkezése, ezzel összefüggésben a helyi adóbevételek növelése nem képzelhető el megfelelő elérhetőséget biztosító térségi hálózati kapcsolatok kiépülése nélkül. Ez jelenti egyrészt a települést megközelítő szállítási útvonalak fejlesztését, másrészt a munkába járás szempontjából szomszédos települések közötti kapcsolatok kiépítését. A tervezett intézkedések:

2. Prosperáló helyi gazdaság célkitűzésen belül:

2.e. Etyek nagytérségi közlekedési kapcsolatainak javítása

Etyek jelenleg megfelelő szállítást lehetővé tevő útvonalakkal nem elérhető, a meglévő úthálózaton sebesség-, súly- és magasságkorlátozás is akadályozza a nagy tömegű gépjárművek közlekedését. Ennek az állapotnak a megszüntetésére különösen fontos lenne a már megtervezett, állami jelentőségű útépitések megvalósítása, amelyek biztosítanák a település korszerű, gazdaságfejlesztést és munkahelyteremtést megalapozó megközelíthetőségét. A Pannónia Szíve térség települései közötti kapcsolat fontos a térségbe érkező turisták hosszabb itt tartózkodása és magasabb költsésszintjének elérése érdekében is. A tervezett beavatkozások:

- Vereb – Vál – Gyúró – Etyek összekötő és feltárási út megépítése. Az út megépülésével javul Etyek kapcsolódása az M7 autópálya felé, valamint a megyeszékhely, Székesfehérvár irányába is. A környező települések jobb megközelíthetősége pedig elősegíti az egymás közötti hivatásforgalmat, azaz a munkába, intézményekbe járás bővülését.
- Etyek elkerülő megépítése: az Etyekről Herceghalom irányába tartó tervezett út nem csak az M1 autópályához biztosít gyorsabb összekötést, de az eddig mostohagyerekként kezelt Dávidmajor vérkeringésbe való bekapcsolását (és ott befektetési lehetőségek kiaknázását) is szolgálja. Ráadásul leágazás épülne Herceghalom vasútállomáshoz, ahol P+R parkolóval lenne elérhető a vasúti közlekedés. Az útvonal megépülése a Biatorbágy irányában reggelente jelentkező drasztikus méretű torlódások csökkenésére is hatással lenne.
- Etyek autópálya lehajtó: Az M100 tervezett M1 csomópontjától átkötés épülne az 1-es számú főút felé, ahonnan Háromrózsa tanya felől Etyek közvetlenül lenne elérhető. Az új csomópont különösen a nyugat felől érkezők (vállalkozók és turisták) megszólításában teremtene új lehetőséget.

3. Jövőbe mutató identitás kialakítása célkitűzésen belül:

3.b. Mikrotérségi szerepkör javítása a településközi elérhetőségek biztosításával

Etyek identitásában a közeljövőben egyre nagyobb hangsúlyt fog kapni a méretéből, elhelyezkedéséből és gazdasági lehetőségeiből eredő mikrotérségi szerepkör. Ennek egyik összetevője az Etyek és a szomszédos települések közötti úthálózati kapcsolatok kiépítése, amely jelenleg erős hiányban szenved. A

meglévő úthálózat, bár a felújításuk az elmúlt években megtörtént, nem teljes körűen alkalmasak a szomszédos településeken élők megszólítására. Ezért az önkormányzat céljai között szerepel az Etyek-
kel határos települések (Sóskút, Pusztazámor) felé vezető utak kiépítése.

IV. Központi szerepkör erősítése

Jellemzés

Etyek Nagyközség Önkormányzata prioritásként kezeli Etyek intézményrendszerének fejlesztését, amelyet a térségi szerepkör bővítésével együtt kíván megvalósítani. Emellett a gazdaságfejlesztésben, a helyben működő és Etyeken megtelepedni szándékozó gazdasági szervezetek segítségével is bővíteni kívánja a település lehetőségeit. A központi szerepkör a települési identitásban is szerepet kell, hogy kapjon, így a települési imázs, az Etyekről az emberekben élő szlogen is a befektetői környezetet befolyásoló tényező. A tervezett intézkedések:

2. Prosperáló helyi gazdaság célkitűzésen belül:

2.f. Új iskola megépítése

Etyek talán legfontosabb, egyben mindenki számára nyilvánvalóan a legköltségesebb célja az általános iskolai köznevelés infrastrukturális problémáinak a kezelése. A jelenlegi iskolaépület sem műszakilag, sem szakmailag nem felel meg a mai kor követelményeinek. Különösen igaz ez a régi épületre (volt tanácsháza), ahol vizesedés, ezzel együtt járó salétromos falak rontják az itt tanuló gyermekek egészségét, és csorbul a kulturált tanuláshoz való joguk. Nem megoldott a mindennapos testnevelés kérdése sem, amit egy új sportcsarnok felépítésével lehetne orvosolni (ez külön célkitűzésként kerül említésre, speciális jellege folytán). Az új iskolaépület megépítése egyrészt munkát adna a településen élő szakmunkaerőnek, másrészt az új intézmény az oktatás kérdését a helyi munkaerőigény problémájával együtt kívánja kezelni, emiatt a helyi gazdaságfejlesztés egyik fontos eszközeként lehet rá tekinteni. A köznevelés fizikai jellemzőinek megújítása közvetlenül kell, hogy szolgálja a tudásintenzív és kreatív iparágak megtelepedéséhez szükséges kompetenciák kialakítását, ezért a köznevelés megújítását integráltan kell megvalósítani.

2.g. Óvoda és főzőkonyha felújítása

Egy település nem képzelheti el a központi szerepkör meglétét jól működő, a kor követelményeinek megfelelő intézményrendszer nélkül. Az óvoda épülete úgyszintén nem felel meg a kor követelményeinek sem műszaki, sem intézményi szempontból. Meg kell oldani az épület energiatakarékos átépítését, a belső terek integrált szemléletű megújítását, valamint a gyermekek étkeztetését ellátó főzőkonyha fejlesztését is. Az iskolai neveléshez hasonlóan, az óvodai szintű nevelést is a munkaerőpiaci sajátosságok és lehetőségek figyelembe vételével kell fejleszteni, az érdeklődési körök már ebben a korban nagyrészt kialakulnak.

2.h Inkubációs szolgáltatáskínálat

Etyek Nagyközség Önkormányzatának már korábban is volt terve egy, a meglévő és az indulni szándékozó vállalkozások, az Etyek iránt érdeklődő befektetők adminisztrációs támogatását biztosító inkubátorház létesítésére. Az önkormányzat célja, hogy megvizsgálja a vállalkozói szféra segítésének lehetőségét, és lehetőségeihez mérten támogassa a helyi gazdasági szereplők tevékenységét. Itt kell említést tenni az új vállalkozások megtelepedését lehetővé tevő, a településképet elcsúfító barnamezős területek hasznosításáról, amely szintén az inkubációs szolgáltatások részét képezik, a leromlott területek revitalizációjában jártas cégek felkutatásán és megszólításán keresztül.

3. Jövőbe mutató identitás kialakítása célkitűzésen belül:

3.c. Etyek imázsának újragondolása

Etyek nevével a nemzetgazdaságban sokféle változatban lehet találkozni, amelyek kisebb vagy nagyobb mértékben képesek megszólítani a társadalom bizonyos rétegeit. A leginkább ismert szlogen, az „Etyek, Budapest szőlőskertje” esetében ugyanakkor vizsgálni érdemes, hogy továbbra is betölti-e azt a szerepet, amit annak idején kiöltői megálmodtak. A települési identításban a jövőben nagyobb hangsúlyt fog kapni a központi státusz, ez pedig előtérbe helyez olyan hívó szlogeneket, mint az „Etyek a pezsgő fővárosa”. A településmarketing szerves része a helyi társadalom- és gazdaságfejlesztésnek., így korántsem mindegy, hogy egy közösség milyen képet közvetít a külvilág irányába. A központi szerepkör tudatosításával a településen élőknek a lakóhelyükről alkotott kép is pozitívan fog változni.

V. Aktív életvitel lehetőségeinek biztosítása

Jellemzés

Etyek Nagyközség Önkormányzata kiemelten kívánja kezelni a településen élők, elsősorban a fiatalok egészségi állapotának javítását. Az állóképesség, a fittség és edzettség megfelelő állapotban, a test jó karban tartása elengedhetetlen a kiegyensúlyozott életmódhoz, valamint a munkaerőpiacon történő sikeres szerepléshez. Ezért az Önkormányzat az alábbi intézkedéseket kívánja elérni:

1. Egészséges közösség célkitűzésen belül:

1.c. Meglévő sport infrastruktúra integrálása a köznevelési intézmények egészségvédelmi pedagógiájába

Az elmúlt években számos, a kondíciót és állóképességet javító sportlétesítmény készült el Etyeken, pl. a kerékpáros pumpapálya, vagy a kötélmászó sportpálya. Folyamatban van olyan sportlétesítmények kialakítása, mint a boulder mászófal, vagy a dirt ugratópálya, amelyek szintén nagyban segítik a megfelelő izomzat kialakulását. Az új létesítmények köznevelésbe integrálása során az első lépés, az óvodai és általános iskolai pedagógiai program felülvizsgálata, mennyiben felel meg az egészségvédelmi és állapotmegőrzési követelményeknek. A mindennapos testnevelés, egyáltalán a mozgásos feladatokra építő nevelői munka egyre inkább előtérbe fog kerülni a jövő köznevelési intézményeiben.

1.d. Testi fejlesztésre alkalmas játszóterek kialakítása

A település több pontján található a gyermekek több korosztályát is megszólító játszótér, ezek állapota, használhatósága azonban az idők során megkopott. Ráadásul a telepített eszközök többsége nem alkalmas a gyermekek testi, mozgáskoordinációs fejlesztésére. Az önkormányzat elképzelései között szerepel a játszóterek testnevelési célzatú megújítása, valamint új játszóterek fenti logika szerinti telepítése. Középtávú cél a nagyközség játszótereinek tematikus jellegű megújítása, az adott településrész adottságaira építve. Különösen fontos célként tekinti az önkormányzat a távolabbi településrészekben, így Dávidmajorban és Botpusztán lévő játszóterek felújítását. A Szent Orbán Látogatóközpont oldalában a szőlészet-borászatot bemutató tematikus játszótér létesül.

2. Prosperáló helyi gazdaság célkitűzésen belül:

2.i. Sport, mint turisztikai vonzerő

Etyek az elmúlt években számos, a település határain (néhány esetben még az országhatárokon is) túlmutató jelentőségű sporteseményt szervezett. Évek óta visszatérő vendége a településnek az ország legmagasabb kerékpáros eseménye, a Tour de Hongrie, valamint az Országos Pumptrack Bajnokság. A 2024-ben felújított élőlíves futballpálya alkalmas lesz látvány csapatsport események megrendezésére. A sportturizmusban való részvétel fenntartása egyrészt a település imázsa szempontjából is fontos, másrészt az ide érkező sportolók és szurkolók a szálláslehetőségek igénybevételével és vendéglátóhelyeken történő fogyasztással akaratlanul is pörgetik a helyi gazdaságot.

2.j. Aktív turisztikai lehetőségek bővítése

Az aktív pihenést biztosító tevékenységek közül a mozgással járó gyalogos és kerékpáros turizmus fejlesztését a 2.a és 2.b intézkedések tartalmazzák. E helyütt az egyéb aktív lehetőségekről kell említést tenni, amelyek egyrészt biztosítják az Etyek és térsége iránt érdeklődők hosszabb itt tartózkodását és magasabb költsésszintjét, másrészt az aktív lehetőségek emelik a település imázsát, javítják a településről az emberekben élő képet (pl. rendszeres események megtartásával). Kiemelten kell szólni a Boti-tóra, mint horgászvízre építő horgászturizmusról, melynek további támogatása, infrastrukturális fejlesztése az önkormányzat céljai közé tartozik. A hosszabb távú elképzeléseket figyelembe véve, olyan aktív időtöltési lehetőségek Etyeken való megtelepedése is elérhető közelségbe kerülhetne, mint a kempingturizmus, vagy a siturizmus (ezek távlati célok, amelyek azonban jelentős hatással lehetnének a térség turisztikai keresletére).

VI. Élelmiszertermelésre építő helyi gazdaság

Jellemzés

Etyek alapvetően az élelmiszergazdaság révén van jelen a nemzetgazdaságban. Az Etyek-Budai borvidék egyik prominens képviselőjeként a borászat, valamint a pezsgőkészítés a helyi gazdaság két legfontosabb összetevője. Ezen kívül Etyek változatos gasztronómiai kínálattal rendelkezik, amely azért fontos, mert az alternatív élelmiszer-előállítás egyre nagyobb szerepet kap az utazási döntéshozatalban. Az önkormányzat az élelmiszergazdaságot komplex, az egyén lehetőségeit és igényeit holisztikus módon figyelembe vevő módon kívánja fejleszteni. A tervezett intézkedések az alábbiak:

1. Egészséges közösség célkitűzésen belül:

1.e. Biogazdálkodás népszerűsítése

Etyeken számos mezőgazdasági termelő működik, ennek azonban csak elenyésző hányada folytat az egészség megőrzését támogató ökológiai alapú gazdálkodást. A vegyszermentes élelmiszerek megvásárlására az életszínvonal emelkedésével és az információk egyre szélesebb körbe való eljutásával fokozatosan növekvő igény mutatkozik. A természeti viszonyokat figyelembe vevő mezőgazdasági tevékenység előtérbe helyezését, az agrár vállalkozások effajta megújulását az önkormányzat lehetőségeihez mérten, akár a 2.h. célkitűzésben részletezett inkubációs szolgáltatások révén kívánja segíteni.

1.f. Helyben előállított termékek megjelenése a közétkeztetésben

A szociális étkeztetés, valamint a gyermekek (bölcsődés kortól az iskolás korig) rendszeres napi szintű étkeztetése jelenleg a legtöbb esetben távolról behozott élelmiszerek segítségével történik. Az önkormányzat elképzelései között szerepel, hogy a piaci és jogszabályi lehetőségekhez igazodva, a jelenleginél nagyobb mértékben kívánja bevonni a helyi étkeztetésbe a településen és a környékben megtermelt javakat. A rövid szállítási láncok, valamint az alacsony kibocsátással járó mezőgazdasági termelés támogatása nem csupán a helyi gazdasági szereplők számára jelentenének jobb piaci lehetőséget, hanem segíti a településen élők egészségének megőrzését is.

2. Prosperáló helyi gazdaság célkitűzésen belül:

2.k. Gasztronómiai turizmus fejlesztése

Etyek az Etyek-Budai borvidék részeként, a Pannónia Szíve térség zászlóshajójaként a turisztikai piacon elsősorban mint borászati és gasztronómiai desztináció ismert. Ezt az imázst továbbra is fenn kell tartani, illetve fejleszteni kell azt infrastrukturális szinten. A gasztronómiai értékekre építő rendszeres rendezvénykínálat, mint az Etyeki Piknik, a térség vonzerőkínálatának részei. A gasztronómiai turizmus további fejlesztési irányait a település adottságai, a piaci lehetőségek, valamint a gasztro fogyasztók értékpreferenciájának változása jelöli ki. A folyamatos megújulásnak egyben célja, hogy a helyi termelők és vállalkozók további, a munkahelymegőrzést és -teremtést biztosító bevételre tegyenek szert.

3. Jövőbe mutató identitás kialakítása célkitűzésen belül

3.d. Szőlészet-borászati középfokú szakképzés elindítása

Etyek, bár a helyi gazdaság jelentős része valamilyen szinten kötődik a szőlőtermesztéshez és -feldolgozáshoz, ennek ellenére nincs lehetőség a szakma fortélyainak helyben való elsajátítására. A legalább középszinten elindítandó szakképzési struktúra erősítené a település mikrotérségi szerepkör növelésével kapcsolatos identitását (középfokú oktatás megjelenése). A célkitűzés szoros összhangban van a 2.f. Új iskola megépítése célkitűzéssel, mivel a képzési helyszín kialakítására ott lenne lehetőség.

VII. Épített örökséggel történő felelős gazdálkodás

Jellemzés

Etyek páratlanul gazdag építészeti örökséggel rendelkezik, amelyet magasabb szintű területi dokumentumok (Pl. Fejér Vármegye Területfejlesztési Konceptió) is említene. Ennek az örökségnek a kihasználása kívánatos és célszerű, mind a helyi gazdaság, mind a települési identitás szintjén.

2. Prosperáló helyi gazdaság célkitűzésem belül:

2.1. Helyi védelem alatt álló értékek integrált turisztikai hasznosítása

Fejér Vármegye Területfejlesztési Konceptiója is megemlíti, hogy Etyeken található a vármegyében a legtöbb helyi védelem alatt álló objektum. Ez jelent konkrét épületeket, lakóházakat, de beletartoznak a településképet díszítő egyéb elemek, mint kőkerítések, feszületek, szobrok stb. Ez a páratlan építészeti anyag az örökségturizmuson belül kiválóan képes hasznosulni, mivel ezek az építmények jól be tudnák mutatni a település történeti adottságait. A történelmi korokban épült lakóépületek, pincék, pincesorok,

szakrális emlékek és műalkotások a régmúlt korok embereiről, társadalmáról, szokásairól is mesélnek, amelyek megismertetésére interaktív településtörténeti sétautak formájában nyílik lehetőség. Ezek a gyalogosan és/vagy kerékpárral bejárható, jelzéssel ellátott útvonalak közvetlenül kapcsolódnak az aktív turisztikai lehetőségekhez, valamint vendéglátó helyeket érintve komplex, a tartózkodási időt és a költségszintet növelő integrált turisztikai fejlesztés alapját képezhetik.

3. Jövőbe mutató identitás kialakítása célkitűzésen belül:

3.e. Település szakrális környezetének identitást javító fejlesztése

Etyek identitásában fontos szerep jut a szakrális értékeknek. Ezt mi sem bizonyítja jobban, minthogy a település központjában, a katolikus templom és a Kálvária szakrális tengelyének középpontjában lévő Magyar-kút forrása a település címerében is szerepel. Ezt igazolja továbbá, hogy a településen három egyházi épület is található, amelyek meghatározzák a településképet. A szakrális építmények állapota az elmúlt években, évtizedekben jelentősen leromlott, több ma sem alkalmas a használatra. Ezért az önkormányzat hatással kíván lenni, ezeknek az épületeknek és egyéb szakrális alkotásoknak a felújítására, gondozására, lehetőségeihez mérten támogatni kívánja az egyházak ilyen jellegű tevékenységét. Az intézkedésen belül megvalósítani tervezett feladatok:

3.e.1. Református templom és környezete fejlesztése: a település központjában lévő református templom jelenleg nem használható, állapota életveszélyes, az épületbe bemenni nem lehet. Szintúgy említést érdemel a templom körüli leromlott építészeti környezet, amelynek rendezése a faluban élők közös érdeke. A református egyház régi vágya továbbá egy közösségi gyülekezeti épület megépítése, helyszínt biztosítva a közösségi programok számára.

3.e.2. Sarlós Boldogasszony római katolikus templom és környezetének közösségi szempontú megújítása: a templom, bár látszólag nincs rossz állapotban, megérett a teljes körű rekonstrukcióra. Ennek során megújul a templom belső tere, valamint a külső homlokzat is. A templom mögötti közösségi épület egy minden igényt kielégítő, a közösségi alkalmak megrendezésére alkalmas helyszínné válna. A templom alatt lévő, kis kápolna jelenleg üresen áll, hasznosítatlan, amelynek megújítása a településközpont egységessé tételéhez elengedhetetlenül szükséges. A település központjában lévő szakrális építmények az itt élt sváb népesség építészeti öröksége közé tartozik, így ezek rendbetételével a település történelmi identitása is erősíthető.

3.e.3. Boti kápolna hasznosításának kérdése: a Szeplőtelen Fogantatás kápolna jelenleg romos állapotban van, nem használható érdemi célokra. A hasznosítás (egyházi és akár magán befektető bevonásával) rendezése után az önkormányzat célja, a római katolikus egyház támogatásával és közreműködésével egy ún. zárándokközpont kialakítása. A Boti kápolna már a középkorban is búcsújáróhelyként volt nyilvántartva, így évszázados jelenléte a helyi identitás szerves részét képezi.

3.e.4. A falu határában lévő fészületek megújítása: a település kivezető útjai mentén a történelmi időkben felépült keresztek a településkép ezzel együtt a települési identitás szerves részét képezik. Ezek megfelelő jókarban tartása, a leromlott keresztek megújítása a település életére, imázsára is pozitív hatást gyakorolnak. Mivel ezek helyileg védett értékek, így a helyi védettségű értékekre épülő örökségturisztikai hasznosításnak is szerves részei lehetnek.

3.f. Óvoda utcai Sváb-ház hosszú távú hasznosításának megoldása

Az Óvoda utca elején álló, régi Sváb gazdaház hasznosítására az elmúlt néhány évben változatos elképzelések születtek. Az épületegyüttes főépülete a Pannónia Szíve program keretében kapott támogatásból, a hosszanti melléképület külső homlokzata pedig az Etyeki Német Nemzetiségi Önkormányzat által

megvalósított pályázat keretében újult meg. Az épületegyüttes jelenleg, központi elhelyezkedése és potenciális lehetőségei ellenére, alulhasznosított, ugyanakkor a hasznosítás hosszú távú megoldása egy új attrakcióval gazdagíthatná a települést. A főépületben jelenleg a Méricske Méréstörténeti Gyűjtemény tárgyi anyaga van elhelyezve, azonban a gyűjtemény valódi muzeális gyűjteményként nem működik, csak előzetes egyeztetésre, illetve meghatározott események keretében látogatható. Emiatt a gyűjtemény alig kap szerepet a falu kulturális életében. Az épületegyüttes hasznosítása kapcsán felmerült a sváb történelmi identitás, ezen belül a falu életét nagyban meghatározó német kitelepítésről szóló gyűjtemény megvalósítása is. Az épületegyüttes integrált szemléletű hasznosítása ezzel a település történeti alapokra építő identitásának is része lehet.

III.3. Az önkormányzat törvényben meghatározott feladatainak ellátása

Etyek Nagyközség Önkormányzata a továbbiakban is ellátja a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. §-ában foglalt feladatait, így különösen:

- Folytatni kívánja településfejlesztési és településrendezési feladatait, a fenti átfogó célrendszer megvalósításával. Az önkormányzat legfontosabb feladatai közé tartozik a településfejlesztéssel kapcsolatos új országos jogszabályokkal összhangban lévő, az érintett szereplők mindegyike által elfogadható, a település identitásának és lehetőségeinek érvényt szerző építési szabályozási környezet kialakítása.
- El kívánja látni településüzemeltetésből eredő kötelezettségeit, ezen belül gondoskodik a köztemető fenntartásáról, a közutak és tartozékainak működőképességének biztosításáról, a közterületek gondozásáról. Kiemelt gondossággal felügyeli a közvilágítás kérdését, az ebből fakadó problémák megoldását, különös tekintettel a külső lakóterületekre, mint Botpuszta vagy Dávidmajor.
- Az új, Árpád-házi Szent Erzsébet Egészségház fenntartásával biztosítja az egészségügyi alapellátást. Céljai között szerepel továbbá az egészségügyi ellátás magán szakrendelésekkel való továbbfejlesztése, a megfelelő ellátási környezet biztosítása a helyben élők számára.
- Ellátja a környezet-egészségügyben jelentkező feladatokat.
- A Nefelejcs Német Nemzetiségi Óvoda működtetésével biztosítja a gyermekek óvodai szintű ellátását.
- A településen élők közérzetének, jóllétének, valamint a települési identitás javításának érdekében biztosítja a kulturális szolgáltatásokat. A Magyar-kút Könyvtár és Közművelődési Intézmény fenntartásával támogatja a nyilvános könyvtári ellátást, illetve a helyi közművelődési tevékenységet.
- A „Segítő Kéz” Szociális Alapszolgáltató Intézmény működtetésével biztosítja a településen a gyermekjóléti és szociális ellátásokat és szolgáltatásokat.
- A helyi vagyongazdálkodási rendeletnek megfelelő gazdálkodást folytat a fenntartásában lévő lakás- és nem lakás célú ingatannal.
- Ellátja a helyi környezet- és természetvédelemből, vízgazdálkodásból és vízkárelhárításból eredő feladatokat. Biztosítja a közterületre érkező csapadékvíz hatékony elvezetését vagy lehetővé teszi annak elszívárgását. Igyekszik csökkenteni a klímaváltozásból eredő haváriák, pl. villámárvizek hatásait.
- Biztosítja a helyi katasztrófavédelmet és polgári védelmet, szervezi a helyi közfoglalkoztatást.

- Konstruktív, méltányos helyi adópolitikát folytat, a helyi adóbevételeket a település fejlesztésére, a vállalt feladatok ellátására fordítja. Különös tekintettel van a turizmus, mint bevételi forrás fejlesztésére, az idegenforgalmi adóból származó bevételek növelésére.
- A helyi és térségi termelők számára piaci megjelenési lehetőséget biztosít, a heti termelői piac fenntartásával és környezetének fizikai fejlesztésével.
- A Molnár Béla Sportcentrum szolgáltatáskínálatának fenntartásával és javításával, valamint az Etyek Sportegyesület támogatásával biztosítja a sportoláshoz való jogot.
- Támogatja a nemzetiségek közösségi együttélését, így különösen együttműködik az Etyeki Német Nemzetiségi Önkormányzattal, valamint az Etyeki Roma Nemzetiségi Önkormányzattal, támogatja azok működését, együttműködik a nemzetiségi önkormányzatokkal a település fejlesztését illetően.
- Közreműködik a település közbiztonsági feladatainak ellátásában: támogatja a helyi polgárőrséget, finanszírozza a térfigyelő kamerarendszer működtetését, közterület-felügyeleti szolgálatot tart fenn.

IV. AZ ÖNKORMÁNYZAT VAGYONGAZDÁLKODÁSA

A vagyongazdálkodás szűken vett értelmezés szerint a nem önkormányzati alapfeladat ellátását szolgáló vagyonelemekkel kapcsolatos bevételszerző tevékenységet, illetve ezen önkormányzati tulajdonú vagyonelemek értékesítését jelenti. A tágabb értelmezés szerint az önkormányzati gazdálkodás komplex, átfogó tevékenység, ami magában foglalja a teljes vagyonelemekkel való gazdálkodást is. A vagyongazdálkodás célja az önkormányzati célokhoz - a feladatellátáshoz - szükséges feltételek biztosítása.

A vagyongazdálkodást meghatározó nemzeti szintű jogszabályok:

- Nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény
- Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény
- Az egyes állami tulajdonban lévő vagyontárgyak önkormányzatok tulajdonába adásáról szóló 1991. évi XXXIII. törvény, mely a helyi önkormányzatok tulajdonába kerülő vagyontárgyokról, az önkormányzat tulajdonszerzésére vonatkozóan határoz meg előírásokat.
- Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény
- Közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLIII. törvény

Az önkormányzati vagyongazdálkodás szabályait az Etyek Nagyközség Önkormányzata vagyonáról és a vagyontárgyak feletti tulajdonosi jogok gyakorlásáról szóló 1/2024. (I.25.) önkormányzati rendelet tartalmazza. Az önkormányzati ingatlanállomány adatait a vagyontárgyszter foglalja magába.

Etyek Nagyközség Önkormányzata az önkormányzati vagyonnal – mint a nemzeti vagyonnal – mindenkor felelős módon, rendeltetésszerűen kíván gazdálkodni az előző évekhez hasonlóan.

A gazdálkodásban továbbra is biztosítani kell az alábbi államháztartási és számviteli alapelveket:

- pénzügyi egyensúly megtartása,
- működőképesség biztosítása,
- kötelező feladatok ellátása,
- a közszolgálati tisztviselőkről szóló törvény szerinti kötelező juttatások biztosítása,
- a közpénzek hatékony és ellenőrizhető felhasználása,
- a tervezés és beszámolás teljes körűsége és nyilvánossága.

Kiemelt feladatnak tartjuk továbbra is, hogy a pénzügyi gazdálkodási tevékenység naprakész legyen, így az megfelelő információt tud nyújtani a döntéshozók számára. A gazdálkodás során fokozott figyelemmel kell készülnie a költségvetési-rendelet szerinti előirányzat-felhasználási ütemtervnek és likviditási tervnek a költségvetést érintő döntések meghozatala előtt.

A lakás és nem lakás célú helyiségek esetében az elmúlt évek gyakorlatához hasonlóan a bérleti szerződés keretében történő hasznosítása, földterületek esetében a haszonbérbeadás a cél.

A meglévő vagyon fenntartása tekintetében különösen nagy figyelmet szükséges fordítani a pályázati lehetőségekre, azok kihasználásával előleges cél az ingatlanok felújítása, a gazdasági és környezeti fenntarthatóságot szem előtt tartó hasznosítása.

Az önkormányzat vagyongyarapítási törekvései, középtávú célkitűzései között a nem hasznosítandó ingatlanok értékesítése nem szerepel. A vagyon növekedés elősegítése területén csak pályázati támogatással és minél alacsonyabb önerővel tud részt venni. A vagyonhasznosítás során az önkormányzati vagyon felélését el kell kerülni, a vagyonelemek felülvizsgálatát folyamatosan fenn kell tartani. Az önkormányzat kiemelt figyelemmel kíván lenni azokra a feladatokra, amelyek a rá bízott vagyon munkahelyteremtést szolgáló felhasználását, hasznosítását célozza meg. Ezért különösen fontosnak tartja a kezelésében lévő, kihasználatlan területek revitalizációját, amelyet a már említett inkubátori szolgáltatáskínálat segítségével történő piaci intézkedések alapoznának meg..

Záró gondolatok

Egy települési önkormányzat működését, lehetőségeit, mozgásterét erősen befolyásolják az olyan külső tényezők, mint a hazai jogrendszer rendelkezései, a nemzetgazdaság állapota, vagy a Magyarország geopolitikai helyzetét érintő változások. Az elmúlt években gyors, nem egy esetben váratlan és azonnali válaszlépéseket generáló változások (mint a COVID járvány vagy az ukrán háborús válsághelyzet) jelzik a nagyszerkezeti folyamatok átalakulását. Mindezekhez a lehetőségek mértékéig Etyeknek is igazodnia kell, melynek legfontosabb elve a diverzifikált, több lábbon álló gazdasági, pénzügyi és társadalmi környezet megeremtése. Mindez a településen élők, az intézmények, az egyházak, a civil szféra képviselői és a gazdasági szereplők közös gondolkodásán kell, hogy alapuljon. Az együtt gondolkodás segíti a település rejtett erőforrásainak kiaknázását, hozzájárulva ezáltal egy mindenki számára élhető, identitásában megerősödő közösség kialakulását.

Zólyomi Tamás
polgármester

